
Introducció

El *Diccionari dels mercats financers* que us presentem és la primera obra que sistematitza la terminologia catalana d'una part del domini especialitzat de les finances. Els mercats financers tenen una influència decisiva en la marxa de les economies del món occidental i, per extensió, de tot el món. Són un sector molt dinàmic i un exemple paradigmàtic de globalització, amb un pes importantíssim dels Estats Units d'Amèrica. Això fa que l'anglès, i bàsicament l'anglès americà, hi tingui un predomini absolut.

Per aquest motiu, dins del procés del treball terminològic sistemàtic, que implica l'anàlisi del domini d'especialitat, l'estructuració conceptual, la definició de les nocions i la cerca de la seva denominació, un dels aspectes en què ha calgut treballar més intensament en aquesta obra és la normalització dels neologismes, sobretot dels manlleus de l'anglès; és a dir, l'estudi a fons de cada un dels conceptes que ens vénen importats a fi de trobar, en la mesura del possible, una manera adequada, consensuada i viable de denominar-los en llengua catalana.

1. Estructura del diccionari

Estructura general

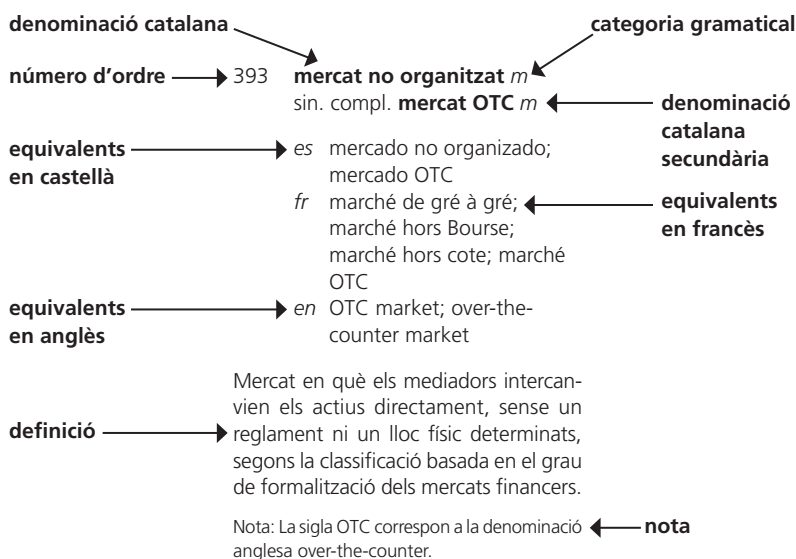
Aquest diccionari s'estructura en sis apartats:

- Aquesta mateixa introducció, que exposa a grans trets el propòsit del diccionari, l'estructura, els criteris terminològics i metodològics seguits en l'elaboració de l'obra i la tasca de normalització duta a terme.
- L'arbre de camp, un esquema de l'estructura interna del diccionari que en delimita l'abast temàtic, permet classificar-ne els termes i facilita el tractament sistemàtic del conjunt de la informació.
- La taula d'abreviacions, que presenta tots els codis utilitzats en el cos del diccionari (categories gramaticals, tipus de sinonímia, llengua dels equivalents i de pronúncia dels manlleus no adaptats), amb la descodificació corresponent.
- El cos del diccionari, que recull el conjunt de termes ordenats alfabèticament a partir de la denominació catalana principal i numerats.

- Tres índexs alfabètics, un per a cada llengua d'equivalència –castellà, francès i anglès–, els quals permeten accedir a l'article terminològic corresponent des de les denominacions castellanes, franceses o angleses (cada entrada d'un índex alfabètic té un número d'ordre que remet al terme corresponent del diccionari).
- La bibliografia, que recull la referència de les fonts més consultades al llarg de l'elaboració del diccionari, classificades en tres apartats: obres especialitzades (els textos d'un domini de coneixement), obres terminològiques (recull més o menys extens dels termes utilitzats en un àmbit d'especialitat, en una o diverses llengües) i obres lexicogràfiques (diccionaris de la llengua general).

Estructura de cada article

Cada una de les fitxes terminològiques conté el número d'ordre, la denominació en català amb la categoria gramatical corresponent, els equivalents en castellà, francès i anglès i la definició. En el cas que hi hagi una fitxa amb més d'una denominació catalana (més d'una manera de designar en català el concepte descrit a la definició), cadascuna va seguida de la seva categoria gramatical i s'indica la relació de sinonímia que hi ha entre elles. Algunes fitxes inclouen també notes.

2. Selecció de nomenclatura

El *Diccionari dels mercats financers* recull 683 denominacions catalanes que corresponen a 572 termes amb definició. Els termes segueixen l'estructura de l'arbre de camp i fan referència estricta als mercats financers, un subconjunt de la terminologia financera. S'han inclòs també alguns termes relatius a l'anàlisi economicofinancera de les empreses que eren necessaris perquè apareixien en definicions d'altres termes,

com ara actiu *immobilitzat* o *flux de caixa lliure*. Igualment hi ha un determinat nombre de termes menys tècnics i més divulgatius, com ara *clima borsari*.

Com que no hi ha obres especialitzades escrites originalment en català –o, si més no, és difícil de localitzar obres especialitzades en català d'aquest àmbit–, el buidatge terminològic es va fer a partir d'obres especialitzades en castellà. Un cop vam tenir un primer gruix de termes, la nomenclatura es va anar ampliant amb l'aportació dels especialistes i la consulta a webs especialitzats: de borses, d'agències d'avaluació, de reguladors dels mercats financers, d'entitats financeres, etc. En l'etapa de la compleció, Internet va ser una font inesgotable de vocabularis, glossaris, articles divulgatius, preguntes més freqüents, consells per a invertir o fins i tot blocs especialitzats en aquesta matèria, especialment en anglès, però també en les altres llengües de treball.

Internet també ha estat una font principal per a documentar denominacions en català. Els llocs web de les entitats catalanes contenen vocabularis financers on s'expliquen els termes anglesos i es fan propostes catalanes, amb la voluntat d'acostar un llenguatge tan abstrús als possibles clients dels seus productes d'estalvi i inversió.

Cal fer esment, finalment, de les aportacions dels especialistes de l'àmbit, en totes les fases del treball, des de les primeres orientacions per a establir l'arbre de camp, seleccionar la bibliografia i guiar en el buidatge, fins a la revisió d'informacions i les propostes de denominació, i als quals cal agrair, també, la paciència i bona predisposició.

3. Criteris metodològics

Ordenació

Tant al cos del diccionari com als índexs del final, les denominacions es presenten segons l'ordre seqüencial dels components (*prima de conversió* i *no conversió*, *prima de*), i segueixen l'ordenació alfabètica discontinua, que evita interrupcions en els termes d'una sèrie i segons la qual els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics (principalment apòstrofs i guionets), i els signes no alfabètics precedeixen els signes alfabètics:

Per exemple:

acció
acció al portador
acció alliberada
acció convertible
acció d'or
acció de gaudi
acció de primera
acció nova
accionariat
accionista

Les denominacions catalanes homògrafes (que tenen la mateixa grafia i diferent significat) es recullen en articles terminològics independents, un per a cada concepte. És el cas dels articles encapçalats per les denominacions catalanes *borsa*, *cobertura* o *cupó*.

Denominacions catalanes

Les denominacions corresponents a categories gramaticals que presenten flexió es recullen convencionalment en la forma singular (noms masculins, noms femenins i adjectius d'una terminació; per exemple, *mercat financer*, *obligació* o *alcista*), llevat dels casos de plurals lexicalitzats (*dents de serra*); en la forma masculina singular i la indicació de la terminació femenina (noms de doble gènere i adjectius de dues terminacions; per exemple, *analista financer –a* o *liquid –a*), i en la forma d'infinitiu (verbs; per exemple, *emetre*).

Les formes recollides són les formes plenes de les denominacions i, per tant, no es recullen les denominacions que es consideren escurçaments, la qual cosa no vol dir que no es puguin fer servir en contextos determinats. Per exemple, al diccionari trobem *oferta pública d'adquisició d'accions*, i no *oferta pública d'adquisició*, forma molt documentada. Fan excepció els casos en què la forma escurçada té un ús pràcticament absolut o bé serveix de base per a formar denominacions sintagmàtiques. En aquests casos es recullen la forma plena i l'escurçada com a sinònimes.

Per exemple:

ordre de borsa *f*
sin. compl. **ordre** *f*

[Tenen entrada *ordre* a l'*obertura*, *ordre al millor*, *ordre combinada*, *ordre d'estop*, etc.]

En els casos de denominacions catalanes que són manlleus d'una altra llengua no adaptats a la grafia catalana i en què la pronúncia més estesa entre els especialistes no coincideix amb la que faria espontàniament un parlant català s'aplica el criteri d'indicar entre claudàtors la llengua de procedència de la denominació, al costat d'aquesta, amb el codi corresponent. No s'indica la procedència de tots els manlleus no adaptats, doncs, sinó només d'aquells en què es podrien produir pronúncies errònies. Per exemple:

call [en] *f*
perquè els especialistes solen pronunciar [kɔl] i no *[kaλ]

En les denominacions híbrides s'indica la procedència de la part manllevada i no adaptada, com és el cas de:

opció greenshoe [greenshoe: en] *f*

Sinònims

Hi ha força casos de denominacions catalanes que presenten una o més denominacions alternatives, donades en segon lloc. Es tracta de denominacions sinònimes (per exemple, *posició llarga* té el sinònim *posició compradora*), amb entrada pròpia al diccionari, si bé sense cap més informació que una remissió a la denominació que conté tota la informació. Així, en l'exemple anterior, la informació és a *posició llarga*, i *posició compradora* informa només al lector que ha de mirar aquell altre terme.

Les denominacions recollides en segon lloc en una fitxa poden ser sinònimes absolutes de la primera (és a dir, estan considerades igualment vàlides i si apareixen en segon lloc és només perquè alfabèticament són posteriors) o bé poden ser-ne sinònimes complementàries. Una denominació catalana es considera sinònim complementari perquè té un ús més restringit, perquè és una variant o un escurçament o perquè pertany a un registre més col·loquial. Si són sinònimes absolutes, estan precedides de l'abreviatura *sin.*, i, si són sinònimes complementàries, de l'abreviatura *sin. compl.* Per exemple:

gràfic *m*

sin. **xart** *m*

posició llarga *f*

sin. compl. **posició compradora** *f*

Les entrades corresponents a les denominacions que apareixen en segon lloc remeten a l'article que conté la informació amb l'indicatiu *sin.* si són sinònims absoluts, o *veg.* si són sinònims complementaris:

xart *m*

sin. **gràfic** *m*

posició compradora *f*

veg. **posició llarga** *f*

D'altra banda, un cop establerta quina és la denominació principal (o en els casos de sinònims absoluts, la denominació que conté la informació perquè és la primera alfabètica), s'ha utilitzat com a preferent en el conjunt del diccionari, en les denominacions sintagmàtiques i, sobretot, en les definicions que hi fan referència.

Per exemple,

inversor *-a m i f*

sin. compl. **inversionista** *m i f*

inversor *-a individual m i f* [i no *inversionista individual*]

sin. **inversor** *-a particular m i f* [i no *inversionista particular*]

inversor *-a institucional m i f* [i no *inversionista institucional*]

Això no implica que no siguin també vàlides les denominacions construïdes sobre un sinònim que no conté informació, sobretot si es tracta d'un sinònim absolut. El fet que s'hagi recollit al diccionari *inversor individual* no vol dir que *inversionista individual* no sigui adequat. Simplement és un criteri metodològic que evita la consulta intermèdia (per interpretar *inversionista individual* el lector hauria hagut de consultar *inversionista*, amb l'inconvenient que aquesta consulta només hauria servit per remetre'l a *inversor -a*), i la multiplicació de formes que hauria implicat la utilització de tots els sinònims en cada denominació creada a partir d'una base amb sinònims.

Equivalents

El Diccionari dels mercats financers recull per a cada terme equivalents en castellà, francès i anglès. Es tracta d'equivalents d'ús, recollits d'acord amb la documentació trobada i amb les indicacions dels especialistes. Convé tenir en compte quatre aspectes:

En primer lloc, cal dir que en els casos de noms de doble gènere i d'adjectius de dues terminacions només es recull, per convenció, la forma masculina singular. El lector queda remès a les normes gramaticals de cada llengua d'equivalència.

En segon lloc, sovint no hi ha una relació d'un a un entre denominacions catalanes i equivalents, perquè hi ha més d'una denominació catalana (veg. més amunt), perquè hi ha més d'un equivalent en una llengua o perquè no n'hi ha cap. En el cas que en una llengua hi hagi més d'un equivalent aquests es presenten ordenats alfabèticament i separats per un punt i coma.

I, al contrari, hi ha articles del diccionari que no tenen cap equivalent en castellà, en francès o en anglès perquè no s'ha pogut documentar cap equivalent fiable en alguna d'aquestes llengües.

I finalment, en el cas dels equivalents en anglès, s'ha optat per recollir tant les formes pròpies de l'anglès britànic com les formes pròpies de l'anglès americà, tenint en compte que l'anglès és la llengua en què es troba més documentació d'aquest àmbit. Amb dues excepcions:

a) en els casos de variants ortogràfiques del tipus *ou/o*, *re/er*, *s/z*, perfectament establertes, s'han recollit només les formes britàniques si s'han documentat totes dues variants. Si només s'ha documentat la variant americana, es presenta la variant americana.

b) en les formes sintagmàtiques s'ha recollit només la variant britànica, i s'entén que es pot construir la variant americana a partir de la base del sintagma. Per exemple:

acció *f*

en share

en stock

acció preferent *f*

en preferred share [però no *preferred stock*, també documentat, però que igualment es pot construir ja que la base del sintagma, *acció*, té *stock* com a equivalent]

Definició

Quan el lector consulti aquest diccionari ha de tenir present que es tracta d'una obra terminològica i, en conseqüència, les definicions no són ni lexicogràfiques (pròpies d'un diccionari de llengua general, que recullen només els trets essencials del significat d'una paraula o sintagma en una determinada cultura) ni enciclopèdiques (que recullen de manera succinta tot el coneixement que es té d'aquella denominació).

Una definició terminològica pretén caracteritzar un concepte de manera suficient i necessària, d'acord amb la concepció que en tenen els especialistes corresponents, a partir de les relacions d'oposició i proximitat establertes amb els altres conceptes pertanyents al mateix àmbit.

Per exemple, *mercat estret* i *mercat ampli* tenen un únic tret semàntic que els caracteritza, l'un per oposició a l'altre: el volum de contractació.

mercat ampli *m*

Mercat financer que té un gran volum de contractació.

mercat estret *m*

Mercat financer que té poc volum de contractació.

Per acabar de copsar tot el concepte el lector ha de conèixer, o bé cercar al mateix diccionari, els termes *mercat financer* i *volum de contractació*, ja que qualsevol terme que apareix en la definició d'un altre arrossega cap a la definició d'aquest altre tota la seva càrrega de significat.

Notes

Gairebé una tercera part dels articles d'aquest diccionari inclouen una o més notes, les quals poden ser, segons la seva naturalesa, de tipus conceptual o terminològic.

Les notes conceptuals amplien la informació de la definició, remeten a altres termes o ajuden a establir el concepte mitjançant la relació entre diversos termes.

Per exemple:

acció alliberada *f*

Nota: Una emissió d'accions alliberades comporta que el capital social quedi representat per un nombre més alt d'accions, fet que acostuma a proporcionar més liquiditat a les accions.

cotització *f*

Nota: Es distingeixen quatre cotitzacions d'un valor per a una mateixa sessió borsària: cotització d'obertura, cotització de tancament, cotització màxima i cotització mínima.

Les notes terminològiques contenen informació sobre les denominacions, sobre relacions entre denominacions i noció, sobre registres d'ús, etc.

índex de força relativa *m*

sigla **RSI** *m*

Nota: La sigla *RSI* correspon a la denominació anglesa *relative strenght index*.

mediador no autoritzat *m*

sin. compl. **paradeta financera** *f*

Nota: Les denominacions *paradeta financera* (en català), *chiringuito financiero* (en castellà) i *fly-by-night operator* (en anglès) són col·loquials.

Normalització

Un centenar de termes del *Diccionari dels mercats financers* (gairebé una cinquena part) han passat per un procés de normalització. Un procés de normalització implica un estudi més aprofundit de tots aquells termes que presenten problemes formals de qualsevol tipus: manlleus o calcs d'altres llengües, denominacions amb vacil·lacions de tipus gràfic o morfosintàctic, casos en què conviuen diverses formes per a designar un mateix concepte, etc.

La majoria de neologismes conflictius eren manlleus de l'anglès, llengua de comunicació especialitzada del món de les finances. Donat aquest gran nombre de casos es va decidir d'organitzar una sessió de normalització, una reunió entre especialistes de l'àmbit i terminòlegs per abordar conjuntament els termes afectats a fi d'acordar criteris i solucions. En aquesta reunió hi van assistir especialistes en mercats financers del món acadèmic, d'empreses privades, de l'administració i d'institucions financeres.

Els resultats d'aquesta reunió es van sotmetre a la consideració del Consell Supervisor, òrgan permanent i col·legiat format per representants de l'Institut d'Estudis Catalans, representants del Termcat i especialistes dels àmbits tècnic, científic i humanístic, que es reuneix quinzenalment i que s'encarrega de la fixació formal de la terminologia en llengua catalana. Les decisions del Consell Supervisor són de naturalesa molt diversa, segons també la naturalesa dels problemes abordats, l'extensió d'ús, etc. A grans trets, s'hi poden distingir els casos següents:

1. Acceptació de denominacions catalanes que generaven dubtes per qüestions lingüístiques o d'adequació formal:

cupó corregut, capital de risc, capital d'inversió, operació amb pacte de recompra, posició diner, posició paper

2. Alternativa catalana a un manlleu descartat:

part interessada (stakeholder), desdoblament d'accions (split), ordre l'una o l'altra (one-cancels-the-other order), assegurança de multiinversió (unit linked life assurance), negociant (trader)

3. Alternativa catalana a un manlleu també acceptat. El manlleu es pot normalitzar com a sinònim absolut de l'alternativa catalana, com és el cas de les parelles següents:

broker i mediador, opció greenshoe i sobreadjudicació d'accions

O el manlleu es pot normalitzar com a sinònim complementari de l'alternativa catalana. Per exemple, *opció de compra i call*.

4. Adaptació gràfica d'un manlleu:

estrip (strip), ordre d'estop (stop order)

5. Adopció d'un manlleu sense adaptar, si convé amb la indicació de la pronúncia que ha de tenir:

warrant, dealer

6. Calc, traducció literal dels components d'una denominació. És el cas dels noms de les figures dels gràfics del xartisme:

cap-i-espallles, triangle, bandera, tascó, diamant, cim, vall

7. Alternativa catalana de registre més formal i forma més col·loquial com a sinònim complementari, com a alternatives a un manlleu de registre col·loquial:

*mediador no autoritzat, sin. compl. paradeta financera (chiringuito financiero)
valor estret, sin. compl. rampoina (chicharro, ankle biter)*

Propòsit

Confiem que el treball terminològic que ha culminat amb l'edició d'aquest diccionari sigui útil per a tots els professionals vinculats al món de les finances, i especialment dels mercats financers, per a periodistes especialitzats i altres divulgadors de l'economia i les finances, i també per als mediadors lingüístics que treballen amb la terminologia d'aquest àmbit. Per aquest motiu, convidem els usuaris a utilitzar el conjunt de termes que recull aquest diccionari i a fer-nos arribar els seus comentaris i suggeriments d'actualització i millora a l'adreça electrònica informacio@termcat.cat.

TERMCAT